

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL

Lausunto

23.06.2021

THL/3048/4.00.00/2021

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

2. olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) näkee tärkeiksi lakimuutosesityksen tavoitteet vahvistaa opiskeluhuollon tukea ja lisätä yhdenvertaisuutta palvelujen saannissa.

Kuraattori- ja psykologimitoitus

Velvoittavat kuraattori- ja psykologimitoitukset parantavat ja yhdenmukaistavat oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuuksia saada näiden ammattilaisten palveluja esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa. Ehdotetut oppilasmäärät, kuraattori 670 ja psykologi 780 oppilasta, parantavat merkittävästi palvelujen henkilöstöresurssia.

THL:n toteuttamien opiskeluhoitopalvelujen seurantojen mukaan suurella osalla kuraattoreista ja psykologeista työalueeseen sisältyy sekä perusopetuksen kouluja että toisen asteen oppilaitoksia, osalla lisäksi vielä esiopetuksen toimipisteitä. Siten on perusteltua, että määritelty oppilasmäärä on yhtenevä eri koulutusasteilla. Kaiken ikäiset opiskelijat - lapset, nuoret ja aikuiset - tarvitsevat kuraattorin ja psykologin tarjoamia palveluja, vaikka tuen tarpeen laatu vaihtelee ikäryhmittäin.

Opiskeluhoitopalvelujen OPA 2020 -seurannassa kuraattorien ja psykologien toimipisteiden määrät vaihtelivat 1-20 välillä. Vaikka esimerkiksi esiopetusyksiköt voivat olla lapsimääriltään pieniä, lisää jokaisessa toimipisteessä toteutettava yhteisöllinen työ kuraattorien ja psykologien työmäärää. THL pitää tärkeänä sitä, että mitoituksissa huomioidaan myös toimipisteiden määrä. Työntekijän oppilasmäärän tulisi olla pienempi silloin, kun toimipisteitä on useampia.

THL painottaa, että kuraattorien ja psykologien sitovien henkilöstömitoitusten lisäksi tarvitaan tehtäväkuvien yhtenäistämistä sekä kaikkien opiskeluhoitopalvelujen yhteisen tiimityön vahvistamista. Nämä toimet voisivat osaltaan helpottaa opiskeluhoillon psykologien sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkäreiden rekrytointiongelmia.

Opiskeluhoitopalvelut muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden ja myös niiden resursseja tulisi tarkastella kokonaisuutena. Mitoitus olisi tullut laatia samalla kertaa kaikkiin opiskeluhoitopalveluihin, joita kuraattori- ja psykologipalvelujen lisäksi ovat koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Opiskeluterveydenhuoltoon on uudet mitoitussuositukset laadittu juuri alkuvuodesta 2021, mutta kouluterveydenhuollon mitoitussuositukset ovat vuodelta 2004 ja kaipaavat tarkistamista lainsäädännöllisten tehtävien ja työn sisällön muututtua Valtioneuvoston asetuksen 338/2011 ja Terveydenhuoltolain 1326/2010 myötä.

Kuraattorin kelpoisuus

THL:n näkemyksen mukaan kuraattorin kelpoisuus edellyttää sosiaalihoillon ammattihenkilölain (817/2015) mukaista sosiaalityöntekijän tai sosionomin pätevyyttä (esitetty vaihtoehto 2). THL pitää tätä välttämättömänä kuraattoripalvelujen laadun, asiakasturvallisuuden ja yhdenvertaisuuden vuoksi.

Alaikäisten oikeudet eivät voi asiakassuhteessa toteutua, jos kuraattorina toimii muu kuin sosiaalihoillon ammattihenkilö. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 18 § mukaan alaikäisellä on oikeus itse päättää asioistaan, ml. huoltajien tiedonsaanti silloin, kun opiskeluhoillon henkilöstöön kuuluva sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilö on arvioinut hänet päätöskykyiseksi ja hänen etunsa toteutuvan.

Sosiaalihuoltolain 14 § määrittää kuraattoripalvelut tuen tarpeisiin vastaaviksi sosiaalipalveluiksi.

Ammattihenkilölaki tarjoaa valmiin, toimivan ratkaisun kelpoisuuskysymykseen. Laki säättää laillistettujen sosiaalihuollon ammattihenkilöiden pätevydestä, eikä ole perusteita poiketa tästä pätevyysmäärittelystä kuraattorien kelpoisuudesta säädettäessä. Samoin kuin oppilaitosten terveydenhoitajien, lääkäreiden ja psykologien myös kuraattorin tehtävässä toimivien henkilöiden tulisi olla laillistettuja ammattihenkilöitä.

Kuraattori toimii oppilaitoksessa sosiaalihuollon ja opiskelijoiden tarvitseman sosiaalisen tuen asiantuntijana, minkä vuoksi sosiaalihuollon lainsäädännön ja palvelujärjestelmän tuntemus on tärkeää. Hänellä on keskeinen rooli myös moniammatillisessa yhteistyössä. Kuraattori toimii sosiaalihuollon ja lastensuojelun tärkeänä yhteistyökumppanina, jolloin on välttämätöntä tuntea muun muassa asiakkaiden oikeuksiin ja tietosuojaan liittyvät säännökset ja toimintamallit.

Yhteenveto

THL katsoo esitetyn kuraattori- ja psykologimitoituksen parantavan lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa tukea kouluissa ja oppilaitoksissa. Oppilasmäärän lisäksi tulisi mitoituksessa kuitenkin huomioida myös työskentelytoimipisteiden määrä.

THL pitää asiakasturvallisuuden, palvelujen laadun ja yhdenvertaisuuden sekä alaikäisten oikeuksien vuoksi välttämättömänä sitä, että kuraattorilla on sosionomin tai sosiaalityöntekijän pätevyys.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Tiina Laatikainen

Hietanen-Peltola Marke
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL - Tiedolla johtaminen ja
vertaiskehittäminen yksikkö